

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра загальновійськових дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20____ р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

з початкової дисципліни «ТАКТИКА (у т.ч. тактика дій військ НАТО)»

Модуль №1. Механізований батальйон (рота) в основних видах воєнних дій тактичного рівня.

Тема 2. «Механізований батальйон (рота) в наступальному бою»

Лекція 1. «Наступальний бій механізованого батальйону (роти)»

Лекція 1. «Наступальний бій механізованого батальйону (роти)»

Навчальний потік: 1 М курс інституту

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальна та виховна мета:

Вивчити:

- основи наступу механізованого батальйону (роти);
- послідовність та зміст роботи командира механізованого батальйону (роти) при організації та веденні наступального бою;

Виховувати:

- високі морально-психологічні якості;
- широкий тактичний світогляд;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина	80
	1. Основи наступального бою механізованого батальйону (роти).	40
	2. Підготовка наступального бою механізованого батальйону (роти).	40
III	Заключна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

1. Медіапроектор Inphocus;
2. Презентація за темою лекції, підготована за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. II. Батальйон, рота. – К.: Ком. СВ ЗСУ, 2016. – 217 с.
2. Тактика: підручник / В. В. Вішняков, Г. А. Дробаха, А. А. Каленський, Є. Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 735 с.
3. Тактика загальновійськових підрозділів: Навч. посібн. – К.: НАОУ, 1998.
4. Тактика (рота, батальйон): Підручник. – Одеса: ОдІСВ, 1997.
5. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах: Методичний посібник. – К.: ГУБП СВ України, 2002, – 48 с.;
6. Попов О.М., Моргунов О.М., Поляков С.Ю. Тактична підготовка: Навч. посібн. – Харків: НЮАУ, 2004, – 215 с.
7. Альбом схем дій підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон) у відповідності до стандарту № 2 (тактичні знаки НАТО). – Львів: НАСВ, 2017. – 80 с.
8. Порядок оформлення оперативних (бойових) документів. Затверджено Наказом начальника ГШ ЗСУ від 25.04.2018 № 170. – К., 2018. – 230 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також

необхідно дати стислу характеристику навчальної літератури, яка рекомендується.

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця та досвідом ООС (АТО).

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання студентів.

ВСТУП

На попередніх лекціях ми ознайомилися з питаннями організації та ведення батальйоном (ротою) оборонного бою. Другим видом бою є наступальний бій і дана лекція присвячується питанням щодо організації та ведення даного виду бою.

Ви уже знаєте, що *наступальний бій* – основний вид загальновійськового бою, який проводиться з метою розгрому (знищення) противника та оволодіння важливими районами (рубежами, об'єктами) місцевості.

Наступ є тим видом бою, який призводить до досягнення перемоги над противником.

Його *сутність* полягає в тому, що підрозділи, які наступають уражають противника всіма наявними засобами і, використовуючи досягнуті результати, стрімко просуваються в глибину його розташування, знищують і захоплюють живу силу, бойову техніку, озброєння та оволодівають важливими об'єктами і районами.

Сунь-цзи назвав наступ вищим мистецтвом ведення війни. Тільки завдяки наступальності, зухвалості, вважав він, можна зруйнувати плани противника. Свої погляди, як використовувати переваги наступу він виклав так: «Якщо у тебе сил в десять разів більше, ніж у противника, – оточи його з усіх боків; якщо у тебе сил в двоє більше, поділи його на частини; якщо ж сили рівні, зумій з ним битися; якщо сил менше – зумій оборонятися від нього; якщо у тебе взагалі що-небудь гірше, зумій ухилитися від нього...».

Ці тези Сунь-цзи нашли свій розвиток в сучасних положеннях бойових статутів:

«Розгром противника та оволодіння важливими районами (рубежами, об'єктами) досягається:

- вмiлим застосуванням усіх наявних сил і засобів;
- швидким використанням результатів ударів авіації, вогню артилерії та інших засобів ураження;
- своєчасним нарощуванням зусиль;
- широким застосуванням охоплень, обходів і проведенням атак у фланг і

тил противника;

– своєчасним і постійним уточненням (постановкою) завдань підрозділам та забезпеченням їх у ході бою;

– умілим використанням місцевості для здійснення маневру з метою швидкого виходу на фланги та в тил противнику;

– проведенням рішучих атак, розчленовуванням його бойового порядку та розгрому по частинах».

Наступ повинен проводитися з повною напругою сил, у високому темпі, безупинно вдень і вночі, за будь-яких погодних умов, при тісній взаємодії підрозділів усіх родів військ, спеціальних військ та забезпечення.

Командир взводу за родом своєї діяльності при виході зі строю командира роти повинен бути готовим виконувати його обов'язки, тому ми розглянемо питання організації і ведення батальйоном і ротою наступального бою.

Дані питання принципово не відрізняються від тих, що вирішуються під час організації та ведення оборонного бою командиром взводу, і які ми з вами вивчали у 8-му семестрі, а деякі з них практично співпадають з ними за своїм змістом. Це значно полегшує нашу задачу для тих, хто сумлінно вивчав взводну тематику.

1 ОСНОВИ НАСТУПАЛЬНОГО БОЮ МЕХАНІЗОВАНОГО БАТАЛЬЙОНУ (РОТИ)

1.1 Види наступального бою

Залежно від обстановки і поставлених завдань наступальний бій батальйону (роти) *може розпочинатись*:

- після довготривалої або короткочасної оборони;
- в ході проведення (участі) контратаки;
- з вводом в бій для розвитку успіху.

Наступальний бій *може вестися*:

- на противника, що обороняється;
- на противника, який наступає – зустрічним боєм;
- на противника, який відходить – переслідуванням.

1.2 Застосування механізованого батальйону (роти) у наступі:

Механізований (танковий) батальйон (рота) чи БТГр (РТГр), як правило, *застосовуються* у наступі для виконання таких завдань:

- прорив оборони противника;
- розгром (знищення) підрозділів, що обороняються;
- захват важливих районів, рубежів і об'єктів;
- форсування водних перешкод;
- переслідування противника, який відходить;
- ведення зустрічних боїв;
- здійснення рейдових дій.

1.3 Способи переходу в наступ

В залежності від характеру оборони противника і ступеня його вогневого ураження *перехід у наступ* може здійснюватися :

- з ходу з висунанням із глибини;
- з положення безпосереднього зіткнення з противником.

Батальйон (рота) наступає з *ходу*, як правило, на противника, який поспішно перейшов до оборони, а на противника, який займає підготовлену оборону – з *положення безпосереднього зіткнення з ним*.

Якщо противник мав достатньо часу для підготовки стійкої оборони, наступ, як правило, розпочинається її *проривом*, який полягає у зломі оборони противника на вузькій ділянці, утворенні пролomu та подальшому розширенні його вбік флангів і в глибину. При наявності в обороні противника розривів, проміжків і відкритих флангів перехід у наступ може здійснюватись у всій смузі його оборони.

1.4 Місце батальйону (роти) в бойовому порядку бригади (батальйону)

Механізований і танковий батальйони можуть наступати в складі бригади і:

- діяти в її першому або другому ешелоні;
- складати загальновійськовий резерв (ЗВРез) або протидесантний резерв (ПДРез);
- діяти в якості авангарду, передового (рейдового, обхідного або розвідувального) загону і морського десанту.

Механізований батальйон, крім того, може діяти в якості тактичного повітряного десанту (ТакПД) і складати основу штурмового загону.

Механізована і танкова роти можуть наступати:

- в першому або другому ешелоні батальйону;
- складати його резерв;
- діяти в головній похідній заставі (ГПЗ) (боковій похідній заставі (БПЗ)), в рейдовому, обхідному, розвідувальному загонах (РЗ).

Механізована рота, крім того, може діяти в якості ТакПД і складати основу штурмової групи.

Механізований (танковий) батальйон може додаватися поротно танковим (механізованим) батальйонам першого ешелону. Під час розвитку наступу в глибині вони можуть виконувати завдання в повному складі самостійно або у взаємодії з іншими батальйонами.

Механізована рота, як правило, додається повзводно танковим ротам.

Танкова рота, яка додана механізованому батальйону діє у повному складі або повзводно додається механізованим ротам.

При наявності відповідних сил і засобів на основі батальйону (роти) можуть створюватися БТГр (РТГр), маневрена група, ударно-вогнева група, винищувальний протидиверсійний загін (група), вертольотно-рейдова група.

1.5 Основні показники наступу батальйону (роти)

Основні показники наступального бою батальйону (роти) обумовлюються

бойовим завданням і обстановкою, що склалася, а також складом і станом підрозділів противника та характеризуються тривалістю виконання бойового завдання, глибиною бойового завдання, середнім темпом і фронтом наступу.

Тривалість виконання бойового завдання визначається глибиною бойового завдання і середнім темпом наступу.

Глибина бойового завдання залежить від бойових можливостей батальйону (роти) і визначається з розрахунку забезпечення розгрому підрозділів противника на фронті його наступу.

Середній темп наступу на середньо пересіченій місцевості в ході його ведення на завчасно підготовлену та розвинену в інженерному відношенні оборону противника може становити **1-1,5 км/год**, а при наступі на непередбаченого до оборони противника – **1,5-2,5 км/год**.

Фронт наступу визначається з урахуванням бойового складу штатних і доданих підрозділів, їх можливостей та умов обстановки. Механізований (танковий) батальйон першого ешелону наступає на фронті **до 2 км**, механізована (танкова) рота – **до 1 км**. На ділянці прориву батальйон може наступати на фронті **до 1 км**, рота – **до 500 м**.

1.6 Бойові завдання батальйону і роти в наступі

Важливим елементом організації наступального бою є визначення бойових завдань підрозділам.

Змістом бойового завдання підрозділу у наступі є розгром (знищення) противника і оволодіння визначеним районом (рубежем) місцевості в призначений термін.

В наступі, щоб створити необхідні умови для розгрому противника, необхідно оволодіти ключовими об'єктами місцевості в його розпорядженні, такими, як вузли доріг, населені пункти, командні висоти, горні перевали, переправи через водні перешкоди. Із втратою цих об'єктів той хто обороняється втрачає багато важливих переваг, ускладнюється його маневр силами і засобами, порушується система вогню, взаємодія і управління підрозділами, а підрозділи які наступають отримують можливість диктувати противнику свою волю, розвивати успіх.

Глибина бойового завдання підрозділу, як правило, визначається глибиною району (опорного пункту) оборони підрозділу противника в залежності від її стану.

Важливим елементом бойового завдання є *ширина фронту наступу підрозділів* (див. п. 1.5). При її визначенні враховується необхідність створення переваги в силах и засобах над противником на напрямку зосередження основних зусиль (головного удару), надійне його вогневе ураження на всю глибину бойового завдання, забезпечення безупинної атаки і безперервне нарощування зусиль в глибину і в бік флангів, розгром противника по частинам до підходу його резервів. Загальновійськові підрозділи (частини) в обороні можуть виконувати завдання за співвідношення своїх сил до сил наступаючого 1:3. Отже, щоб наступ розвивався успішно, на напрямку зосередження основних зусиль (ділянці прориву) необхідно створювати більшу (чотири -, п'ятиразову) перевагу в силах і засобах над противником, що обороняється.

1.6.1 Бойові завдання батальйону в наступі

Бойове завдання батальйону (роти) визначається в залежності від характеру оборони противника, ступеню її подавлення, замислу бою, а також від його бойових можливостей, особливостей місцевості та інших умов обстановки.

Батальйону першого ешелону бригади вказуються:

- найближче завдання;
- подальше завдання;
- напрямок продовження наступу.

Батальйону другого ешелону бригади вказуються:

- найближче завдання;
- напрямок продовження наступу.

1.6.1.1 Бойові завдання батальйону першого ешелону бригади

Найближче завдання батальйону першого ешелону як правило, полягає в розгромі противника в опорних пунктах рот першого ешелону на своєму фронті наступу та оволодінні ними.

Подальше завдання батальйону першого ешелону може полягати у розвитку наступу, розгромі противника у взаємодії із сусідами в глибині району оборони батальйону першого ешелону та оволодінні першою позицією або вигідним рубежем для подальших дій. Напрямок продовження наступу батальйону першого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання подальшого завдання бригади.

1.6.1.2 Бойові завдання батальйону другого ешелону бригади

Найближче завдання батальйону другого ешелону під час введення його в бій може полягати в завершенні розгрому у взаємодії з батальйонами першого ешелону, бригадних резервів противника та оволодінні їх рубежем або іншим рубежем, який забезпечує успішне ведення подальших дій.

Напрямок продовження наступу батальйону другого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання подальшого завдання бригади.

1.6.2 Бойові завдання роти в наступі

Роті в наступі вказується:

- найближче завдання;
- напрямок продовження наступу.

1.6.2.1 Бойові завдання роти першого ешелону батальйону

Найближче завдання роти першого ешелону батальйону полягає у розгромі противника в опорному пункті взводу роти першого ешелону і оволодінні ним.

Напрямок продовження наступу роти першого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання найближчого завдання батальйону.

1.6.2.2 Бойові завдання роти другого ешелону батальйону

Найближче завдання роти другого ешелону батальйону під час введення її в бій може полягати в завершенні розгрому противника у взаємодії з ротами першого ешелону в опорних пунктах у глибині району оборони батальйону та оволодінні першою позицією противника.

Напрямок продовження наступу роти другого ешелону визначається з таким розрахунком, щоб забезпечити виконання подальшого завдання батальйону.

1.7 Напрямок зосередження основних зусиль

Напрямок зосередження основних зусиль вказується старшим командиром або визначається командиром батальйону (роти) на всю глибину бойового завдання або лише на глибину найближчого завдання. В ході ведення наступального бою він може змінюватись.

Основні зусилля, як правило, зосереджуються в напрямку найбільш слабкого місця в обороні противника, де можливе завдання удару у фланг і тил у поєднанні з наступом з фронту. Іноді удар доцільно завдавати з фронту з метою розчленування підрозділів противника і розгрому по частинах.

На напрямку зосередження основних зусиль застосовуються найбільш підготовлені й боєдатні підрозділи, використовується більша частина засобів вогневого ураження, створюється і постійно підтримується перевага у силах і засобах над противником.

1.8 Бойовий порядок батальйону і роти в наступі

У тісній взаємозв'язку з поставленими підрозділами завданнями будується їх бойовий порядок. Він повинен відповідати замислу бою і умовам обстановки. Бойовий порядок будується так, так щоб забезпечити: вигідні умови для зосередження і розгортання підрозділів, раптовість їх переходу в атаку; швидкий вихід у райони (на рубежі), оволодіння якими послаблює стійкість оборони противника; послідовний розгром його підрозділів; виконання бойового завдання в найкоротші терміни з найменшими втратами.

Бойовий порядок батальйону (роти) в наступі залежить від отриманого завдання, характеру оборони противника, наявності сил і засобів та умов місцевості.

1.8.1 Бойовий порядок батальйону в наступі

Бойовий порядок батальйону в наступі складається з:

- першого ешелону;
- другого ешелону;
- мінометної батареї (доданих артилерійських підрозділів);
- підрозділів і вогневих засобів, які залишилися в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону.

При побудові бойового порядку в один ешелон виділяється ЗВРез. Для забезпечення дій підрозділів у наступі в батальйоні може створюватися група розгородження.

1.8.2 Бойовий порядок роти в наступі

Бойовий порядок роти може включати:

- перший ешелон;
- доданий артилерійський підрозділ;
- підрозділи і вогневі засоби, які залишилися в безпосередньому підпорядкуванні командира роти.

В окремих випадках у бойовому порядку роти може виділятися ЗВРез і створюватися група розмінування.

1.8.3 Перший ешелон

Перший ешелон призначається для :

- розгрому головних сил противника;
- виконання найближчого завдання;
- розвитку наступу.

Він створюється найбільш сильним. Перший ешелон батальйону може складатися з двох-трьох рот, посилюватися артилерійськими, вогнеметними підрозділами, підрозділами інженерних військ і підтримуватися більшою частиною артилерії (вогневих засобів), які залишилися в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону. У ході ведення наступального бою в залежності від умов обстановки розташування рот (взводів) у бойовому порядку батальйону (роти) може бути в лінію, кутом вперед (назад), а при наявності відкритого флангу – уступом.

1.8.4 Другий ешелон

Другий ешелон батальйону призначається:

- для нарощування зусиль і розвитку успіху першого ешелону;
- виконання сумісно з ним подальшого завдання;
- закріплення захоплених рубежів.

Крім того, він може використовуватися:

- для заміни підрозділів першого ешелону в разі втрати ними боєздатності;
- для знищення противника на флангах і в тилу першого ешелону;
- відбиття контратаки, а також вирішення інших завдань.

У другий ешелон батальйону може призначатися до роти. До початку наступального бою він розташовується у вказаному районі, а у ході наступу пересувається на відстані **1,5-2 км** за підрозділами першого ешелону. Ввід у бій другого ешелону забезпечується силами і засобами батальйону, засоби посилення виділяються при введенні в бій.

1.8.5 Загальновійськовий резерв

Загальновійськовий резерв призначається для виконання завдань, що виникають у ході наступального бою раптово, а також деяких з тих, які покладаються на другий ешелон. До його складу в батальйоні може виділятися один-два посилені механізованих (танкових) взводи, а в окремих випадках і механізована (танкова) рота, в роті – до взвода.

1.5.6 Мінометна батарея

Мінометна батарея є штатним підрозділом батальйону і призначена для:

- знищення та подавлення вогневих засобів і живої сили противника, його ПУ, руйнування фортифікаційних споруд;
- освітлення, задимлення місцевості (цілей).

Вона зазвичай залишається в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону і використовується на напрямку зосередження основних зусиль. В окремих випадках вона може додаватися роті, яка наступає на напрямку зосередження основних зусиль батальйона, або розподілятися повзводно механізованим ротам першого ешелону. При створенні в бойовому порядку батальйону окремої групи або загону вона може додаватися йому.

1.5.7 Артилерійський підрозділ (доданий батальйону)

Артилерійський підрозділ (доданий батальйону), призначений для знищення та подавлення ЗМУ, наземних елементів систем ВТЗ, його артилерійських та мінометних батарей, живої сили, вогневих засобів, резервів, ПУ, а також для руйнування фортифікаційних споруд. Він може побатарейно (повзводно) додаватися ротам першого ешелону або підтримувати їх.

1.5.8 Гранатометний підрозділ

Гранатометний підрозділ призначений для ураження живої сили і вогневих засобів противника. Він може бути в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону, додаватися ротам першого ешелону в повному складі або по відділеннях.

1.5.9 Протитанковий підрозділ (штатний або доданий батальйону)

Протитанковий підрозділ (штатний або доданий батальйону) призначений для боротьби з танками та іншими броньованими машинами противника, прикриття висування та розгортання рот першого ешелону, введення в бій другого ешелону (ЗВРез) та відбиття контратак противника. Крім того, він може залучатися для знищення вогневих засобів у відкритих або закритих фортифікаційних спорудах, а в окремих випадках і бойових вертольотів, які діють на малих висотах. Протитанковий підрозділ, як правило, залишається в безпосередньому підпорядкуванні командира батальйону. У деяких випадках він може додаватися ротам першого ешелону.

1.5.10 Підрозділ ППО (штатний або доданий батальйону)

Підрозділ протиповітряної оборони (штатний або доданий батальйону) (слайд 30) призначений для знищення повітряного противника на гранично малих і малих висотах, а також може залучатися для боротьби з наземними (надводними) цілями противника. Його засоби розгортаються, насамперед, для прикриття підрозділів, що діють на напрямку зосередження основних зусиль, артилерії, КСП і підрозділу МТЗ як при підготовці до наступу, так і в ході ведення батальйоном (ротою) наступального бою.

1.5.11 Група розгородження (група розмінування)

Група розгородження (група розмінування) призначена для пророблення проходів у мінно-вибухових загородженнях і руйнуваннях на напрямках наступу, а також у мінних полях, встановлених засобами дистанційного мінування противника, перед підрозділами при їх висуванні і в ході наступу. До складу групи розгородження батальйону включаються інженерні, а за необхідності й загальновійськові підрозділи. Група розмінування роти створюється з підготовлених для цього відділень (екіпажів), вона забезпечується комплектом розмінування і підривними зарядами.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки:

1. Посилений підрозділами інших родів військ механізований батальйон (рота) виконують основне завдання по безпосередньому розгромі противника в наступі.

2. В сучасних умовах виросли кількість і різноманіття завдань які виконує батальйон (рота) в наступі у тому числі і самостійно, виникли нові елементи бойового порядку.

3. Сьогодення вимагає від командирів батальйонів (рот) уміння повністю реалізувати бойові можливості підрозділів, здатності до продуманих, нестандартних дій при підготовці та в ході наступу.

2 ПІДГОТОВКА НАСТУПАЛЬНОГО БОЮ МЕХАНІЗОВАНОГО БАТАЛЬЙОНУ (РОТИ)

Досвід останніх локальних війн і збройних конфліктів показує, що успіх наступу багато в чому залежить від його підготовки.

Підготовка наступального бою починається з отриманням завдання на наступ та включає:

- організацію бою;
- підготовку батальйону (роти) до бою;
- підготовку вихідного району (позиції) і зайняття вихідного положення для наступу;
- практичну роботу командира батальйону (роти) у підпорядкованих підрозділах та інші заходи.

2.1 Послідовність і зміст роботи командира батальйону (роти) з організації наступального бою

Організація наступального бою є першим етапом його підготовки і включає:

- усвідомлення завдання;
- оцінювання обстановки;
- визначення замислу і завершення формулювання рішення;
- постановку бойових завдань підрозділам;
- організацію взаємодії, управління та всебічного забезпечення бою (дій);
- детальну розробку порядку дій і оформлення документів.

Послідовність і зміст роботи командира батальйону (роти) з організації наступального бою залежить від способу переходу в наступ.

В умовах безпосереднього зіткнення з противником більшість роботи, як правило, проводиться на місцевості:

- визначення замислу і завершення формулювання рішення;
- рекогносцировка;
- постановка бойових завдань підрозділам, організація взаємодії, управління та всебічного забезпечення наступального бою.

Із зайняттям підрозділами вихідного положення для наступу командир батальйону (роти):

- організовує спостереження і охорону;
- уточнює завдання щодо відбиття можливої атаки противника і ударів

його авіації;

– дає вказівки з інженерного дообладнання вихідного району (позиції).

При наступі з ходу з висуванням із глибини командир батальйону (роти) визначає замисел і завершує формулювання рішення *по карті у вихідному районі*. Доведення завдань підрозділам, організація взаємодії, управління та всебічного забезпечення бою проводиться *по карті або на макеті місцевості* з подальшим уточненням у ході рекогносцировки або під час висування на рубіж переходу в атаку і з початком атаки.

Заходи усвідомлення завдання та оцінювання обстановки є універсальними як для оборонного так і для наступального бою, були розглянуті в 2 питанні лекції 1 цього блоку змістових модулів. Тому на сьогоднішній лекції ми не будемо зупинятися на їх змісті.

2.2. Визначення замислу і завершення формулювання рішення

У ході організації наступального бою *у замислі командир батальйону (роти) визначає:*

– напрямок зосередження основних зусиль; спосіб переходу в наступ;
– способи розгрому противника (якого противника, де, у якій послідовності і як розгромити з визначенням порядку його вогневого ураження і заходів щодо введення в оману);

– бойовий порядок, а також систему районів, рубежів, позицій (в залежності від умов переходу в наступ).

При визначенні *способів розгрому противника* командир встановлює:

– порядок його знищення при виконанні найближчого і подальшого завдання;

– організовує ВУП, у ході якого уточнює порядок залучення штатних і доданих артилерійських підрозділів (вогневих засобів) батальйону (роти) до виконання завдань за планом старшого командира;

– об'єкти і цілі, на ураженні яких зосереджуються основні зусилля за етапами наступального бою;

– порядок ведення вогню за періодами ВУП;

– розподіл вогневих завдань між підрозділами (засобами ураження), виділення вогневих засобів для ведення вогню прямою наводкою.

Під час *завершення формулювання рішення* командир батальйону (роти) визначає (уточнює) бойові завдання підрозділам, основні питання взаємодії, організації управління і всебічного забезпечення бою (дій).

У ході завершення формулювання рішення *при визначенні завдань елементам бойового порядку* командир батальйону (роти) встановлює:

– їх склад, сили і засоби посилення;

– місце в бойовому порядку і тактичні завдання, що вони вирішують;

– вихідні позиції, напрямок наступу, завдання щодо знищення противника і захоплення рубежів (об'єктів);

– для підрозділів другого ешелону (ЗВРез) – напрямок (маршрут) переміщення у ході бою, можливі рубежі вводу в бій і завдання.

В основних питаннях взаємодії командир визначає за етапами наступального бою тактичні завдання, напрямки і рубежі, за якими організовується взаємодія між підрозділами батальйону (роти), сусідами,

силами і засобами старшого командира.

В *основних питаннях організації управління* командир визначає:

- загальний порядок здійснення управління підрозділами батальйону (роти) під час підготовки та в ході ведення наступального бою;
- місце КСП при зайнятті вихідного положення для наступу, порядок його переміщення під час висування до рубежу переходу в атаку і в ході бою.

В *основних питаннях всебічного забезпечення* командир визначає на яких заходах бойового, матеріально-технічного, морально-психологічного та медичного забезпечення зосередити основні зусилля при підготовці та у ході ведення наступального бою.

2.3. Проведення рекогносцировки

Під час рекогносцировки, яка проводиться з метою вивчення місцевості і противника перед фронтом наступу батальйону (роти), уточнення прийнятого по карті рішення на глибину бачення.

2.4. Постановка бойових завдань

Під час постановки бойових завдань командир батальйону (роти) у бойовому наказі вказує:

роті (взводу) першого ешелону – засоби посилення; напрямок наступу, завдання щодо знищення противника, напрямок зосередження основних зусиль, найближче завдання (об'єкт атаки), напрямок продовження наступу; вихідну позицію та час її зайняття, порядок перегрупування (зміни); завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира на напрямку наступу роти (взводу); завдання сусідів, розмежувальні лінії з ними; хто підтримує; місце і час розгортання КСП, напрямок його переміщення;

роті другого ешелону (слайд 43) – засоби посилення, вихідну позицію та час її зайняття, напрямок і порядок переміщення у ході наступу; можливі рубежі вводу в бій, завдання щодо знищення противника; найближче завдання, напрямок продовження наступу; завдання, які виконуються підрозділами, що діють попереду; хто підтримує під час введення в бій; місце і порядок переміщення КСП;

загальновійськовому резерву – склад; вихідну позицію, напрямок і порядок переміщення в ході наступу; завдання, до виконання яких бути готовим;

мінометній батареї батальйону (доданому артилерійському підрозділу) – вогневі завдання (цілі для ураження) в період вогневої підготовки атаки та в період вогневої підтримки наступу; які підрозділи підтримувати, завдання щодо забезпечення введення в бій другого ешелону та відбиття контратак противника; райони вогневих позицій, порядок їх зайняття і час готовності до відкриття вогню; порядок переміщення в ході наступу;

вогневим засобам, які виділяються для стрільби прямою наводкою, – цілі для ураження в період вогневої підготовки атаки; вогневі позиції та час їх зайняття, порядок дій після виконання завдання;

гранатометному підрозділу – місце в бойовому порядку; цілі для ураження в період вогневої підготовки атаки; вогневу позицію (рубеж), час і порядок її зайняття; напрямок і порядок переміщення в ході бою; можливі

рубежі розгортання; завдання щодо забезпечення введення в бій другого ешелону, прикриття флангів, відбиття контратак піхоти противника;

протитанковому підрозділу – місце в бойовому порядку; цілі для ураження в період вогневої підготовки атаки; вогневу позицію (рубіж), час і порядок її зайняття; напрямок і порядок переміщення в ході бою, можливі рубежі розгортання; завдання, до виконання яких бути готовим;

підрозділу протиповітряної оборони – місце в бойовому порядку; сектори розвідки і ведення вогню; завдання з прикриття підрозділів від ударів з повітря у вихідному положенні, під час переходу в атаку і в ході бою; напрямок і порядок переміщення, час і ступені готовності;

групі розгородження (групі розмінування) – місця і час пророблення проходів у загородженнях та влаштування переходів через перешкоди перед переднім краєм оборони противника; напрямок переміщення в ході наступу; порядок пророблення проходів у загородженнях противника в глибині його оборони.

При переході в наступ з ходу з висуванням з глибини командир батальйону (роти), крім того, вказує підрозділам маршрут висування, вихідний рубіж (пункт) і час його проходження, рубежі розгортання і переходу в атаку та час виходу на них, а також рубіж спішування і безпечного віддалення від розривів своїх снарядів і мін.

2.5. Організація взаємодії

Організація взаємодії полягає в узгодженні за тактичними завданнями, місцем, часом і способами виконання завдань дій підрозділів для досягнення мети бою. При організації взаємодії в наступальному бою командир батальйону (роти) зобов'язаний *узгодити*:

дії підрозділів батальйону (роти) з артилерійськими підрозділами і військами, що діють попереду, під час зайняття вихідного положення (перегрупування або зміни) у разі проведення противником контрпідготовки або при переході його в наступ;

батальйону (роти) з підрозділами комендантської служби, ППО, інженерних військ під час висування із глибини до рубежу переходу в атаку, при завданні противником ударів авіацією і ВТЗ, дистанційному мінуванні на маршрутах висування і рубежах розгортання;

дії механізованих і танкових підрозділів з підрозділами артилерії, інженерних військ і засобами, які виділені для стрільби прямою наводкою, в період вогневої підготовки атаки, пророблення проходів у загородженнях перед переднім краєм оборони противника, оснащення танків катковими мінними трапами;

дії механізованих і танкових підрозділів під час перепустки танків через бойові порядки своїх підрозділів і проходженні танками вихідного положення механізованих підрозділів, при посадці особового складу механізованих підрозділів десантом на танки;

дії підрозділів першого ешелону з артилерійськими підрозділами, підрозділами ППО при переході в атаку, подоланні загороджень і перешкод, спішуванні особового складу механізованих підрозділів, атаці переднього краю

оборони противника, захопленні його першої траншеї і знищенні в опорних пунктах першого ешелону;

дії механізованих і танкових підрозділів з протитанковим і гранатометними підрозділами, підрозділами артилерії та ППО при закріпленні на досягнутому рубежі, відбитті контратаки противника;

дії підрозділів першого і другого ешелону з протитанковим і гранатометними підрозділами, підрозділами артилерії та інженерних військ при введенні в бій другого ешелону, нарощуванні зусиль для розгрому противника в глибині його оборони, а також подоланні загороджень, у тому числі встановлених засобами дистанційного мінування.

Крім того, командир доводить єдині сигнали бойового управління, оповіщення і взаємодії, способи розпізнавання своєї авіації і порядок позначення свого положення.

Під час організації взаємодії можуть узгоджуватися й інші питання. Найбільш повно вона організовується на глибину найближчого завдання.

2.6. Організація управління

Управління командир батальйону (роти) (слайд 45) організовує з метою забезпечення безперервного та стійкого управління підрозділами під час підготовки і в ході ведення наступального бою.

У вказівках з організації управління він визначає:

- завдання і порядок роботи органу управління;
- місця і терміни розгортання КСП штатних і доданих підрозділів у вихідному районі, ступінь їх інженерного обладнання, порядок охорони, оборони та прикриття від повітряного противника, порядок переміщення в ході наступу;

- завдання щодо забезпечення зв'язку, режим роботи радіозасобів, способи і терміни надання донесень і порядок обміну інформацією між взаємодіючими підрозділами.

Крім того, командир батальйону (роти) визначає заходи забезпечення безперервності і стійкості управління та встановлює порядок його відновлення у разі виходу з ладу КСП.

2.7. Організація всебічного забезпечення

Роботу щодо *всебічного забезпечення* наступального бою командир батальйону (роти) спрямовує на виключення раптового нападу противника і зменшення ефективності його ударів, підтримання боєздатності підрозділів, створення сприятливих умов для організованої підготовки їх до бою та успішне його ведення. При організації всебічного забезпечення він *уточнює завдання* з бойового, матеріально-технічного, морально-психологічного та медичного забезпечення; визначає сили і засоби для їх виконання, порядок їх підготовки та залучення до виконання визначених завдань.

2.8. Детальна розробка порядку дій і оформлення документів

Під час детальної розробки порядку дій і оформлення документів у батальйоні (роті):

- готується розрахунок часу на підготовку до наступального бою, проводяться розрахунки на висування і розгортання підрозділів, введення в бій

другого ешелону та інші необхідні тактичні розрахунки;

– оформлюється і ведеться робоча карта командира батальйону (роти); відпрацьовуються бойовий наказ, бойові (попередні бойові) розпорядження підрозділам, донесення про бойовий і чисельний склад. У батальйоні, крім того, відпрацьовуються донесення з МТЗ і про дози радіаційного опромінення особового складу та оформляються заявки на МТЗ підрозділів.

2.9. Підготовка батальйону (роти) до бою

Підготовка батальйону (роти) до бою починається після визначення командиром першочергових заходів, які необхідно провести, і віддання вказівок щодо підготовки. Вона *полягає* в:

– доукомплектуванні підрозділів особовим складом, ОВТ;
– поповненні запасів матеріальних засобів
– підготовці командирів підрозділів та особового складу до виконання бойового завдання, а ОВТ до бойового застосування.

При наявності часу з підрозділами проводяться тренування, стрільби, тактичні навчання відповідно до характеру дій у наступальному бою.

2.10. Підготовка вихідного району (позиції) і зайняття вихідного положення для наступу

Підготовка вихідного району (позиції) і зайняття вихідного положення для наступу включає:

– обладнання вихідних позицій механізованих і танкових підрозділів (дообладнання позицій підрозділів, що змінюються), вогневих позицій засобів ураження (у тому числі тих, які виділені для стрільби прямою наводкою), вогневих (стартових) позицій засобів ППО;

– підготовку місць розгортання КСП, районів розташування підрозділів матеріально-технічного і медичного забезпечення;

– влаштування інженерних загороджень на напрямках можливих ударів противника;

– підготовку маршрутів висування та рубежів розгортання;

– проведення заходів щодо маскуванню і захисту від ЗМУ і ВТЗ.

При зайнятті вихідного положення для наступу підрозділи займають визначені їм вихідні позиції (райони), створюють бойовий (похідний) порядок, систему вогню, здійснюють інженерне обладнання вихідних позицій (маршрутів висування) і завершують підготовку до ведення наступального бою.

2.11. Практична робота у підпорядкованих підрозділах

Практичну роботу у підпорядкованих підрозділах командир батальйону (роти) проводить, як правило, після завершення виконання основних заходів з організації наступу. До початку наступу він перевіряє готовність батальйону (роти) до ведення наступального бою, надає допомогу у вирішенні складних питань і організовує усунення виявлених недоліків.

У встановлений час командир батальйону (роти) доповідає старшому командирі про готовність до наступу.

Як висновок по другому питанню, хотілося б зазначити, що при підготовці наступу командир повинен уникати шаблону, проявляти творчість та ініціативу, засновані на всебічному урахуванні умов бойової обстановки, на

знанні способів ведення бою, на знанні тактики противника.

Ясно, що помилка командира роти, а ще більше – командира батальйону, в організації наступу може привести до більш негативних наслідків, ніж помилка командира взводу. Зменшення вірогідності помилок під час прийняття рішень забезпечується аналітичною роботою штабу батальйону, розподілом напрямків роботи між заступниками командира батальйону (роти) та іншими посадовими особами. При цьому кінцеве рішення щодо організації бою (дій) підрозділу приймає командир. Це потребує від нього відмінної командирської підготовки, широкого оперативного-тактичного кругозору, сміливості в прийнятті та наполегливості у втіленні свого рішення в життя.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Надзвичайно складний, тернистий і разом з тим, повчальний і багатодосвідний шлях до досягнення мистецтва наступу в ході численних війн.

Реалізація наступальних планів командирів завжди тісно перепліталася з умілим досягненням раптовості нанесення удару, сміливим зосередженням зусиль, чіткістю управління, гнучкістю взаємодії, всебічного забезпечення, глибокою передбачливістю, майстерним бойовим шиккуванням підрозділів.

Характерним для тактичних дій у нових умовах є поєднання як традиційних способів ведення наступу у вигляді прориву і застосування атаки в спішених бойових порядках, так і новітніх форм боротьби, таких, як: комбінована повітряно-наземна атака; точкові вибіркові удари високоточної зброї; мінно-вогневе ураження; радіоелектронний удар; повітряний бій вертольотів; маневр ударними вертолітними частинами; рейдові дії підрозділів; дії тактичних повітряних десантів.

Такий об'ємний характер наступу потребує високого мистецтва від командирів і штабів.

На цьому лекцію закінчено. Слід сказати, що часу лекції недостатньо для всебічного розглядання її теми. З більшою частиною навчального матеріалу вам належить ознайомитися самостійно.

За темою лекції передбачено проведення семінару та і 4-годинної групової вправи. Матеріал лекції потребується вам і під час заключного тактичного навчання, що очікує вас попереду.

Лекцію розробив:
професор кафедри
загальновійськових дисциплін

Анатолій ШЕВЦОВ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри,
протокол № _____
від « _____ » _____ 20__ р.